

Adviesrapport

Natuurtoets dorpskern drie locaties te Nijkerkerveen

Beoordeling van effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden

Opdrachtgever

Gemeente Nijkerk

Status

Concept

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets dorpskern drie locaties te Nijkerkerveen

Subtitel

Beoordeling van effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden

Projectcode

Datum

Status

17-203

5 oktober 2017

Concept

Auteur(s)

S.E. Kraaijeveld MSc. & Ir. R. Olthof

Tweede lezer

Ir. A. de Gelder & M.A. Heinen

Opdrachtgever

Gemeente Nijkerk

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Kraaijeveld, S.E. & Olthof, R. (2017). Natuurtoets dorpskern drie locaties te Nijkerkerveen. Beoordeling van effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden. Rapport 17-203. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	2
1.1 Aanleiding en doelstelling	2
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	2
1.3 Leeswijzer	3
2. Kader en methode	4
2.1 Wettelijk kader	4
2.2 Onderzoeksmethode	5
3. Gebiedsbescherming	7
3.1 Natura 2000	7
3.2 Natuurnetwerk Nederland	7
4. Soortbescherming	8
4.1 Flora	8
4.2 Zoogdieren	8
4.3 Broedvogels	10
4.4 Amfibieën	12
4.5 Overige soortgroepen	13
5. Geraadpleegde bronnen	14

Bijlagen

Bijlage 1 - Vastgestelde verblijfplaatsen en nestlocaties

Samenvatting

Aanleiding en voorgenomen ontwikkelingen

Gemeente Nijkerk heeft het voornemen om drie locaties in de dorpskern van Nijkerkerveen te herontwikkelen. Hierbij vindt sloop en realisatie van nieuwbouw plaats. Ecogroen heeft beoordeeld of de sloop conflicteert met de wettelijke bescherming van natuurwaarden. Voorliggend rapport beschrijft de methodiek en resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

Gebiedsbescherming

- Het project heeft - mogelijk met uitzondering van het onderdeel stikstof - geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden en NNN tot gevolg.

Soortbescherming

- In het plangebied is één zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Schade aan onmisbare vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen is niet te verwachten.
- In het plangebied is één nestlocatie van Huismus vastgesteld. Overige jaarrond beschermde nesten van broedvogels ontbreken.
- In het plangebied zijn enkele algemeen voorkomende broedvogels van bebouwing en struweel aangetroffen en of te verwachten.
- In het plangebied zijn geen flora, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden aangetroffen of te verwachten die bescherming genieten binnen de provincie Gelderland.

Advies

- Wij adviseren als meer concrete plannen voor het plangebied bekend zijn, om met het rekenprogramma AERIUS de stikstofdepositie in Natura 2000-gebied Veluwe en overige gebieden in beeld te brengen voor de huidige feitelijke situatie en de beoogde situatie.
- Voor het verwijderen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van Huismus is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk.
- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de seizoensactiviteit van vleermuizen en broedperiode van Huismus om zo verstoring in de meest kwetsbare perioden te voorkomen. De meest geschikte maanden voor uitvoering van de sloop zijn oktober tot en met februari.
- Voorafgaand aan de sloop moet de bebouwing ongeschikt gemaakt worden voor bewoning door vleermuizen.
- Er dienen ruim voor aanvang van de sloop meerdere alternatieve verblijfplaatsen voor Gewone dwergvleermuis en nestlocaties voor Huismus gerealiseerd te worden.
- Alle bovenstaande maatregelen moeten plaatsvinden in overleg met en onder begeleiding van een vleermuis- en vogelkundige.
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of nesten of eieren van broedvogels worden beschadigd of vernield, ongeacht de datum.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Gemeente Nijkerk heeft het voornemen om drie locaties in de dorpskern van Nijkerkerveen de huidige bebouwing en begroeiing te verwijderen. Hiervoor in de plaats wordt nieuwbouw gerealiseerd.

De herontwikkeling gaat mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. Ecogroen heeft beoordeeld of de sloop conflicteert met de wettelijke bescherming van natuurwaarden. Voorliggend rapport beschrijft de methodiek en resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied bestaat uit drie locaties, respectievelijk: Winkelmanstraat 5, van Rootselaarstraat 7 en Noortstraat 42 (zie figuur 1.1). De drie locaties bestaan uit bebouwing, bestrating en plantsoen. De huidige bebouwing, bestaande uit twee scholen, een muziekverenigingsgebouw en een woonhuis, wordt gesloopt. De begroeiing wordt deels verwijderd waarna het terrein bouwrijp wordt gemaakt. Hiervoor in de plaats wordt een voorzieningscluster gerealiseerd op het perceel aan de Winkelmanstraat 5 te Nijkerkerveen. Dit voorzieningscluster zal bestaan uit twee scholen, een bibliotheek en een dorpshuis. Op de twee andere locaties, de van Rootselaarstraat 7 en de Van Noorstraat wordt woningbouw gerealiseerd.

Figuur 1.1: Ligging van het plangebied (binnen rode omlijning). Locatie 1: Winkelmanstraat 5 (Johannes Calvijnschool en woonhuis), 2: van Rootselaarstraat 7 (Muziekvereniging Concordia), 3: van Noortstraat 42 (C.J. van Rootselaarschool). Bron luchtfoto: ESRI World Imagery.

1.3 Leeswijzer

Het kader waarbinnen de natuurtoets is uitgevoerd en de gebruikte methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 2. Op basis van de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van te verwachten effecten op beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en soorten (hoofdstuk 4). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen nodig zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de onderdelen gebieds- en soortbescherming. Conform de vraagspecificatie gaan we niet in op de bescherming van houtopstanden. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. In onderstaand kader 2.1 geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Artikelen 2.1 tot en met 2.12 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). Voor Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor habitats, soorten, broedvogels en / of niet-broedvogels. In artikel 2.7 verplicht de Wet natuurbescherming om vooraf te beoordelen of ingrepen / activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden aangewezen instandhoudingsdoelen. Mocht sprake zijn van (significant) negatieve effecten dan kan het aanvragen van vergunning bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep of activiteit plaatsvindt) aan de orde zijn.

Soortbescherming

Artikelen 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van soorten. De bescherming is opgedeeld in vijf categorieën met soorten:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 Wet natuurbescherming), in de praktijk onderverdeeld in:
 - Vogels met jaar rond beschermde nesten zoals Huismus, Gierzwaluw en Buizerd, en
 - Overige vogels wier nesten alleen tijdens het broedseizoen (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest) zijn beschermd;
- Soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I) zoals bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming;
- Overige nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming), onderverdeeld in:
 - soorten waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt, en
 - Soorten waarvoor provinciaal wel vrijstelling geldt.

Soorten die op nationaal niveau beschermd zijn, kunnen ingedeeld worden in twee categorieën. Provincies mogen besluiten om bepaalde soorten vrij te stellen van bescherming in het kader van ruimtelijke ingrepen, beheer en onderhoud. In de meeste provincies geldt - onder andere voor ruimtelijke ontwikkelingen - een vrijstelling voor een selectie van zoogdieren en amfibieën. Voor de overige soorten gelden vergelijkbare verboden (zie artikel 3.10) als voor soorten van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en geldt eveneens een strikte beschermingsstatus.

Voor het overtreden van verbodsartikelen bij ruimtelijke ingrepen is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep plaatsvindt). Voor het verkrijgen van een ontheffing dient een uitgebreide rapportage opgesteld te worden waarin o.a. wordt aangegeven hoe gezorgd wordt dat schade tot een minimum beperkt blijft en of compenserende maatregelen aan de orde zijn.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De bescherming van het Nationaal natuurnetwerk (NNN; de voormalige EHS) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro: Stb 2016 nr. 351) en uitgewerkt in provinciale verordeningen en bestemmingsplannen. De bescherming van het NNN staat geheel los van de Wet natuurbescherming.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

2.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische toetsing is gebaseerd op een uitgevoerde quickscan en aanvullend onderzoek naar Huismus en vleermuizen. Het aanvullend onderzoek naar Huismus en vleermuizen is uitgevoerd conform de kennisdocumenten van de betreffende soorten (BIJ12 2017a & b). Voor vleermuizen is het kennisdocument van Gewone dwergvleermuis en het vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus 2017) aangehouden. In tabel 2.1 (volgende pagina) is een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken weergegeven.

Quickscan natuurtoets

Het veldbezoek ten behoeve van de quickscan natuurtoets is uitgevoerd op 22 februari 2017. Het plangebied (onderverdeeld in drie locaties) en de directe omgeving (een zone van circa 20 meter rondom het plangebied) is onderzocht door een ecooloog van Ecogroen. Tijdens dit veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en mogelijke relaties tussen het plangebied en beschermde gebieden. Tijdens het veldonderzoek is in kaart gebracht of (mogelijke) nesten van jaarrond beschermde broedvogels en nesten van Eekhoorn aanwezig zijn in bomen. Daarnaast zijn bomen gecontroleerd op de geschiktheid van holten als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Aanwezige gebouwen zijn aan de binnen- en buitenzijde geïnspecteerd op aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen, Steenmarter en jaarrond beschermde nesten van Gierzwaluw en Huismus. In combinatie met de terreingesteldheid, raadpleging van de Nationale databank Flora en Fauna (NDFD)¹, overige bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 5 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

¹ Op de gegevens van de NDFD rusten auteursrechten.

Huismusonderzoek

Voor Huismus zijn twee veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 1 april tot 15 mei 2017 met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Hierbij is met name gelet op territoriaal gedrag (zang, balts) en nestgedrag van Huismus.

De veldbezoeken zijn op 7 april en 9 mei 2017 uitgevoerd. De bezoeken zijn uitgevoerd bij gunstige weersomstandigheden (zon en weinig wind) in de ochtenduren.

Vleermuisonderzoek

Onderzoek kraam- en zomerverblijfplaatsen

Voor het inventariseren van kraam- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen zijn twee bezoeken uitgevoerd in de periode 15 mei -15 juli, met minimaal 10 dagen tussen beide bezoeken. Voor Gewone dwergvleermuis zijn in deze periode twee bezoeken vereist, waarvan één ochtendbezoek.

Op 25 mei (ochtendbezoek) en 29 juni (ochtendbezoek) 2017 zijn de veldbezoeken uitgevoerd voor kraam- en zomerverblijfplaatsen. Daarbij is gelet op uit- en invliegende vleermuizen en plekken met veel activiteit van vleermuizen (vroeg in de avond). Vervolgens is tot middernacht of in het geval van een ochtendbezoek tot zonsopkomst doorgegaan met het onderzoek tot de eerste vleermuizen weer terugkeren naar hun (kraam)verblijfplaats en weer zwermende/ invliegende dieren kunnen worden gevonden. Het plangebied is tijdens de nachtelijke bezoeken al lopend en fietsend systematisch doorkruist.

Onderzoek paarverblijfplaatsen/baltsterritoria

In de paarperiode (15 augustus tot en met 1 oktober) heeft onderzoek plaatsvonden naar baltsterritoria (van rondvliegende baltsende exemplaren) van Gewone dwergvleermuis en paarverblijfplaatsen (exakte verblijfplaatsen) van deze soort. Ook bij deze bezoeken zit er minimaal 10 dagen tussen beide bezoeken.

Op 21 augustus (avondbezoek) en 14 september (ochtendbezoek) 2017 is een veldbezoek uitgevoerd voor baltslocaties en paarverblijfplaatsen. Aan het begin van het bezoek is gelet op middernachtzwermen van Gewone dwergvleermuis, een aanwijzing voor belangrijke winterverblijfplaats van de soort. Naarmate het lichter wordt, keren vleermuizen terug naar hun paarverblijfplaats, maar voordat ze naar binnen gaan cirkelen ze vaak minutenlang rond de ingang van hun verblijfplaats. In het geval van een paarverblijfplaats wordt daarbij ook luidkeels gebaltst.

Tabel 2.1 Overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken en bijbehorende weersomstandigheden

Bezoek	Moment v/d dag	Datum	Weersomstandigheden	Accent soortgroep
1	Dag	22 februari 2017	Bewolkt, Regenachtig 10°C	Quickscan
2	Ochtend	7 april 2017	Licht bewolkt, droog 9°C	Huismus
3	Ochtend	9 mei 2017	Helder, droog 12°C	Huismus
4	Ochtend	25 mei 2017	Helder, droog, 11°C	Vleermuizen
5	Ochtend	29 juni 2017	Bewolkt, droog, 15°C	Vleermuizen
6	Avond	21 augustus 2017	Half bewolkt, droog, 18°C	Baltsterritoria Vleermuizen
7	Ochtend	14 september 2017	Bewolkt, droog, 11°C	Baltsterritoria Vleermuizen

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

Algemeen

Het plangebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied het Vogelrichtlijn-gebied Arkemheen, gelegen op een afstand van circa 4 kilometer ten noordwesten van het plangebied. De Veluwe ligt op een afstand van circa 10 kilometer ten noordoosten van het plangebied. Gezien deze afstand, de tussenliggende infrastructuur en bebouwing en de aard van de ingreep (het slopen van bebouwing en rooien van beplanting) zijn, met uitzondering van het onderdeel stikstof, geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden te verwachten.

Stikstofdepositie

Sinds 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking, waarmee de potentiële toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in beeld kan worden gebracht. Emissie van stikstofoxiden ontstaat onder andere door verbranding van fossiele brandstoffen bij stook van cv-installaties of in het verkeer. De stikstof slaat in het plangebied en omgeving neer (stikstofdepositie) en kan negatieve effecten op beschermde natuur hebben tot op vele kilometers afstand van de bron.

De emissie als gevolg van de voorgenomen sloop van de bebouwing en daarmee gepaard gaande vervoersbewegingen is ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet vast te stellen. Ook de exacte toekomstige invulling van het plangebied is nog niet bekend maar kan - bijvoorbeeld bij woningbouw - leiden tot een hogere stikstofuitstoot dan in de huidige situatie.

Voor projecten met een stikstofdepositie hoger dan 0,05 Mol/ha/jaar op Natura 2000-gebied de Veluwe is het noodzakelijk om vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming aan te vragen.

Advies / conclusie

Hoewel negatieve effecten door stikstof niet te verwachten zijn adviseren wij, als meer concrete plannen voor het plangebied bekend zijn, om met het rekenprogramma AERIUS de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied de Veluwe en overige gebieden in beeld te brengen.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Uit de interactieve kaarten van Gelderland blijkt dat het plangebied geen deel uit maakt van een NNN-gebied. Het dichtstbijzijnde NNN-gebied bevindt zich op circa 1,5 kilometer afstand ten oosten van het plangebied. De Provincie Gelderland kent geen externe werking. De provinciale regels van Gelderland over het NNN gelden alleen voor gronden binnen het NNN (Provincie Gelderland 2015, Provincie Gelderland 2017). Er is geen sprake van een bestemmingsplanwijzigingsprocedure waardoor vervolgstappen in het kader van het NNN zijn derhalve niet aan de orde.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

In het plangebied zijn algemene plantensoorten van groenstroken, gazons en ruderales/verharde omstandigheden aanwezig. Waargenomen soorten zijn onder andere Ruwe berk, Gewone paardenbloem, Madeliefje, Straatgras, Hulst, Laurier en Grote weegbree.

Tijdens het veldbezoek zijn geen in de Wet natuurbescherming beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingeesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (NDFD 2017) worden deze soorten ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het leefgebied van de in artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV) beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, zolders, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foeragegebied voor vleermuizen. Foeragegebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Tijdens de quickscan zijn op alle drie locaties potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de vorm van gaten en kieren die toegang bieden tot spouwmuren. Specifiek gaat het om ruimten tussen gevel en boeihoofd en aanwezige open stootvoegen.

Uit aanvullend vleermuisonderzoek is gebleken dat er één zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis in het plangebied aanwezig is (zie bijlage 1). In de bomen in het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Gewone dwergvleermuis

Eén zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis is aangetroffen in de C.J. van Rootselaarschool (locatie 3) onder de nok. De zomerverblijfplaats is vastgesteld tijdens het ochtendbezoek van 25 mei 2017. Dergelijke verblijfplaatsen worden in de Wet natuurbescherming gezien als vaste verblijfplaatsen en zijn daarom strikt beschermd. Als gevolg van de voorgenomen plannen verdwijnen deze verblijfplaatsen en is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Naast de genoemde zomerverblijfplaats zijn tijdens meerdere bezoeken foeragerende vleermuizen waargenomen. Het betrof foeragerende gewone dwergvleermuizen aan zuidzijde van de C.J. Rootselaarschool.

Vervolgstappen

- Voor het verwijderen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Deze ontheffingsaanvraag dient vergezeld te gaan van een activiteitenplan waarin staat beschreven welke mitigerende maatregelen worden genomen om schade aan verblijfplaatsen te voorkomen.
- Bij de planning van de sloop dient rekening gehouden te worden met de seizoensactiviteit van vleermuizen om verstoring in de meest kwetsbare perioden (kraam-, paar- en of overwinteringsperiode) te voorkomen. De periode 1 november tot 1 april is normaliter het meest geschikt voor uitvoering van sloopwerkzaamheden. De ecologisch toezichthouder bepaalt of werken in de betreffende perioden mogelijk is. In de periode november tot maart wordt normaliter geen gebruik gemaakt van zomerverblijfplaatsen doordat vleermuizen in winterrust zijn.
- Voorafgaand aan de sloop is het noodzakelijk om de bebouwing ongeschikt te maken voor vleermuizen door tochtgaten te maken. Hiervoor zijn verschillende manieren zoals het maken van gaten in muren, verwijderen van kozijnen en het verwijderen van dakpannen. Met een controle kan vervolgens gecheckt worden of de vleermuizen daadwerkelijk vertrokken zijn.
- Door de sloop van aanwezige bebouwing gaat één zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis verloren. Dit betekent dat, conform het kennisdocument meerdere verblijfplaatsen per verblijfplaats voor aanvang van de sloop gerealiseerd moeten worden bijvoorbeeld in de vorm van vleermuiskasten. Voor elke verblijfplaats die verloren gaat, moeten er meer nieuwe alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd worden (factor 4).
- Deze alternatieve verblijfplaatsen dienen minimaal 3 maanden (waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen) voor aanvang van de sloop gerealiseerd te zijn.
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vleermuisdeskundige.

Vliegroutes en foerageergebieden

Door aanwezigheid van plantsoen en bosschages rond de bebouwing wordt het plangebied mogelijk gebruikt als foerageergebied door Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Ruige dwergvleermuis (NDDF 2017). Op alle drie de locaties zijn foeragerende exemplaren van gewone dwergvleermuis waargenomen. Tijdens het ochtendbezoek van 25 mei zijn buiten het plangebied – tussen de huizen Brouwerspad 23 en

25 – minimaal acht zwermende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Mogelijk heeft één van de genoemde huizen de functie als kraam- of zomerverblijfplaats. Er zijn echter op deze locatie geen invliegende exemplaren waargenomen. Verder zijn in het plangebied soorten als Laatvlieger en Rosse vleermuis passerend waargenomen. Als gevolg van het voornemen gaat mogelijk foerageergebied voor vleermuizen verloren. In de omgeving blijven echter voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig. Bovendien wordt bij de nieuwbouw ook voorzien in aanleg van plantsoenen. Vervolgstappen voor foerageergebied van vleermuizen zijn niet aan de orde. In het plangebied zijn geen opgaande lijnvormige structuren (zoals bomenlanen) aanwezig. Schade aan vliegroutes is dan ook uitgesloten. Vervolgstappen voor vliegroutes van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Overige zoogdieren

Bij overige zoogdieren wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1).

Soorten van Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn

Vaste verblijfplaatsen van overige zoogdieren die zijn opgenomen op Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn worden op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (zonder provinciale vrijstelling)

Nationaal beschermde soorten zonder provinciale vrijstelling (o.a. Steenmarter en Eekhoorn) worden op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) niet verwacht. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (met provinciale vrijstelling)

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten. Dit zijn onder andere Egel, Mol, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis *spec.* en Bosmuis. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Gelderland automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

4.3 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1 en 4.2).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet Natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2; volgende pagina).

Kader 4.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In het plangebied zijn op alle drie locaties potentiële nestlocaties aangetroffen van vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Het betreft nestplaatsen van Huismus.

Huisumus

Uit aanvullend onderzoek naar Huismus is gebleken dat er één broedlocatie van Huismus in het plangebied aanwezig is (zie bijlage 1). Het jaarrond beschermde nest bevindt zich onder de dakpannen aan de noordoostelijke zijde van de C.J. van Rootselaarschool (locatie 3). Dergelijke verblijfplaatsen worden in de Wet natuurbescherming gezien als vaste verblijfplaats en zijn daarom strikt beschermd. Ook buiten het plangebied zijn enkele nestlocaties van Huismus vastgesteld. Zo zijn jaarrond beschermde nestlocaties van Huismus aangetroffen aan de van Rootselaarsstraat 5 en 9, Zonnehof 28, van Noortstraat 57 en Wouter Blomstraat 1. Verder zijn foeragerende huismussen verspreid in tuinen buiten het plangebied waargenomen.

Als gevolg van de voorgenomen sloopwerkzaamheden gaat het jaarrond beschermde nest van Huismus verloren en is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

Vervolgstappen

- Voor het verwijderen van jaarrond beschermde nesten is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Deze ontheffingsaanvraag dient vergezeld te gaan van een activiteitenplan waarin staat beschreven welke mitigerende maatregelen worden genomen om schade aan nestlocaties van Huismus te voorkomen.
- Bij de planning van de sloop dient rekening gehouden te worden met de broedtijd van Huismus om verstoring in de meest kwetsbare periode te voorkomen. De meest geschikte periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden is van oktober tot en met februari (weersafhankelijk).
- Door de sloop van aanwezige bebouwing gaat één nestlocatie van Huismus verloren. Dit betekent dat, conform de kennisdocumenten minimaal twee (tijdelijke) verblijfplaatsen voor aanvang van de sloop gerealiseerd moeten worden in de vorm van bijvoorbeeld mussennestkasten.
- Deze alternatieve verblijfplaatsen dienen minimaal 3 maanden voor aanvang van de sloop gerealiseerd te zijn.
- Na realisatie van de nieuwbouw dienen minimaal twee nieuwe permanente nestplaatsen te worden aangebracht in de vorm van bijvoorbeeld vogelvides of mussennestpannen.
- Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periode tussen half juli en half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten aanwezig zijn.
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vogeldeskundige.

Overige soorten

Op basis van het uitgevoerde veldbezoek, de terreinkenmerken worden geen overige jaarrond beschermde nesten van broedvogels verwacht. Ook Gierzwaluw wordt, gezien de gebouwconstructies, niet in het plangebied verwacht. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor overige broedvogels met jaarrond beschermde nesten is niet aan de orde.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van bebouwing en groenstroken in het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten zoals Merel, Zwartkop, Roodborst, Heggenmus, Winterkoning, Houtduif, Turkse tortel en Vink.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half november, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Houtduif en Turkse tortel aanwezig zijn binnen het plangebied.

4.4 Amfibieën

Bij amfibieën wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1).

Soorten van Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn

Voortplanting en overwintering van amfibieën die zijn opgenomen op Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn wordt op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (zonder provinciale vrijstelling)

Voortplanting en overwintering van nationaal beschermde amfibieën zonder provinciale vrijstelling wordt op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (met provinciale vrijstelling)

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied kan voortplanting van nationaal beschermde amfibieën met provinciale vrijstelling worden uitgesloten. Wel zijn enkele algemene soorten

zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker overwinterend te verwachten in de strooisellaag onder begroeiing het plangebied.

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van vrijgestelde beschermde amfibieën geschaad worden. In voorliggende situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is.

4.5 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (NDFB 2017) wordt in het projectgebied geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen verwacht van overige beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor overige soortgroepen (reptielen, vissen en ongewervelden).

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Ministerie van EZ (2015). Besluit van de Minister van Economische zaken van 15 oktober 2015, DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

BLI12 (2017a). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017.

BLI12 (2017b). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).

Internet

Atlas van Gelderland (<http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/AtlasGelderland>)

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>).

Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>).

Ministerie van EZ (2016). (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/nieuwe-natuurwet>).

NDFF Uitvoerportaal (<https://ndff-ecogrid.nl>). Geraadpleegd 4 oktober 2017.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Bijlagen

Bijlage 1 - Vastgestelde verblijfplaatsen en nestlocaties

